

Učiteljski Glas

— Glasilo „Saveza dalmatinskih učitelja“ —

Vlasnik i izdavaatelj:
 „Savez dalmatinskih učitelja“

Urednik:
 Dinko Sirovica

Izlazi na 15. svakoga mjeseca. Zapada 4 K na godinu. Učiteljski pripravnici i pripravnice dobivaju ga za pol cijene. Pretplata se šalje D. Domicu, učitelju i blagajniku „Saveza dalmatinskih učitelja“ u Spljetu, a članci i dopisi uredništvu. Rukopisi se ne vraćaju.

NA ODGOVOR.

Kad smo u prvom broju ovog tečaja otvorili rubriku: „Poslije potvrde“ i pozvali učitelje i učiteljice po Dalmaciji, da nam dostave svoje prigovore novoj osnovi, bili smo uvjereni, da radimo ne samo u korist učiteljske stvari, već da postupamo i sasvim taktično. Dali smo mjesta opaskama učiteljstva, u koliko smo znali, da su te opaske umjesne i potrebite, i tim smo naprosto ispunili svoju dužnost, jer smo glasilo učiteljstva. Za ničiju volju ne bismo bili zapriječili učiteljstvu, da reče svoju, dapače smo ga pozvali, da u tome pravcu pruslijedi iznositi sve, što cijeni da može i da mora opaziti novoj osnovi, kojom su se poboljšala učiteljska beriva. Nepristran i razborit čovjek ne može iz toga nikako suditi, da smo zauzeli neprijateljsko držanje protiv te osnove. Ako je nismo iznijeli, ako je nismo obasuli hvalama, ako nismo pokazali onima, koji ju stvorise i odobriše, za to je nismo *a priori* osudili, nismo kazali, da u toj osnovi ne vidimo ništa dobra. Zauzeli smo jedno i po našem sudu jedino ispravno stanovište prema osnovi t. j. da je ona samo *prvi korak* k uregjenju u opće pravnih odnošaja učiteljstva, da ona ne predstavlja konačno poboljšanje učiteljskog ekonomskog stanja, te da je prema tome samo od prelazne vrijednosti. —

Shvaćajući tako ovo pitanje nitko razuman nije nam mogao prigovoriti, što se nismo oduševili za novu osnovu, tim više, što svak u opće priznaje, da ina u njoj dosta mana. Ako je pak itko oćutio na sebi štetu radi tih mana, to su naši stariji učitelji, kako je to dokazano u posljednjem broju ovog lista.

Kad se sve to uvaži, pa kad se pročita uvodni članak u 10. broju ovogodišnjeg „Narodnoga Lista“, potpisan od nekog od starijih učitelja, tad se i nehotice nameće pitanje: Čemu onaj članak, kud smjera i je li u opće moguće

megju našim učiteljima naci ljudi, koji će pisati na onaj način?

Nama je lako odgovoriti na sva ta pitanja. — Ako je zbilja ono koji učitelj napisao, onda ne dostaje rieči, kojima da dovoljno ožigosamo toliku smjelost, toliku hinjenost i toliku nekolegijalnost. Pred očima nam je lebdilo samo dobro učiteljstva, išli smo i idemo za tim, da krčimo i nadalje put knjegovu podignuću iz bijede i potištenosti, uvjereni, da se za tu svrhu mora još mnogo poraditi. Iznijeli smo i spravni smo iznijeti samo ono, što se umjesno dađe prigovoriti novoj osnovi u jedinoj namjeri, da se njezine mane što prije po mogućnosti uklone. Zauzeli smo se oko toga ne radi objesti, ne radi kakva neprijateljskog raspoloženja prema ikome, već jedino radi koristi učiteljstva, uvjereni, da mu još nije učinjena potpuna pravica.

Uza sve to morali smo doživjeti onakav uzvrat. A doživjesmo ga, kako se jasno razabire iz članka „Nar. Lista“, samo za to, što nismo širom bijelog svijeta javili, kako je izvojsvena *pobjeda*, za koju su se učitelji neprestano borili za dvadeset godina i zborom i tvorom, i perom i besjedom, što nismo javili, kako su dalmatinski učitelji novom osnovom postigli ono, što su malo koji učitelji u habsburškoj monarhiji polučili. Radi takove i tolike pobjede po mnijenju gosp. dopisnika bio bi već suvišan i „Savez dalmat. učitelja“, bio bi suvišan i „Učiteljski Glas“, ta danas su svi potpuno zadovoljni, seljački učitelj je uzdignut do gradskoga, gradski nemaju na što da se tuže, zadovoljstvo je dakle opće, postignuto je sve, sve, preko svakog očekivanja, pa učiteljstvo cijelo, a s njim i „Učit. Glas“ mora ditirambskim tonom slaviti pobjedu, mora udariti u zile i borije, — a onda nakon otpjevanog slavospjeva — može da umukne za uvijek.
 Dosta je jadovanja — sve je zadovoljno!

Ovako dopisnik „Narodnog Lista“, a „Nar. List“ sve to usvaja i prima i ne sluteći, koliko tim sam sebe ponizuje. Učiteljstvo je izvojštilo *pobjedu*. Gdje se govori o pobjedi valja odmah pomisliti na pobjeditelja i na pobjegjenoga. Tko bi u ovom slučaju bio pobjeditelj, a tko pobjegjenik? Pobjeditelj je bez sumnje učiteljstvo, a pobjegjenik su po „Nar. Listu“ bez sumnje gospoda narodni predstavnici, koji bi bili toliko slabi, te su podlegli učiteljstvu, kad su odobrili prikazanu im osnovu. Može li se drugčije suditi iz onog pisanja? Nikako! A onda nek „Narodni List“ promišlja, kakovu je uslugu sebi i onima, kojima je organom, učinio, kad je otšampao onaj dopis čak na uvodnom mjestu! Hotio je „Nar. List“ da omalovaži onim dopisom „Učit. Glasa“, ali je našao ipak shodnim, da ga objelodani na odličnom mjestu. Razuman čovjek naprotiv mora ovu stvar ovako reasumirati: narodni su se predstavnici glasovanjem novog zakona odazvali glasu savjesti i dužnosti i pre-vremeno su, prema financ. prilikama zemlje, udovoljili učiteljstvu. — To je sve, a govoriti, da je dalmat. učiteljstvo postiglo ono, što su malo koji učitelji u habsburškoj monarhiji polučili, nije drugo nego tušta opsjena.

No mi dohitamo i drugu! „Narodni List“ bi velikodušno prišustio dalmat. učiteljstvu i tu veliku obmanu još veće pobjede, dopustio bi, da se učiteljstvo bani i hvali, veselec se velikom dogogjaju, ali — ali — pod uvjet, da više ne dira u osinjak, da više ne iznosi tužaba, da bude napokon i zadovoljno, jer da je za nj učinjeno sve, što se je dalo i moglo.

POSLIJE POTVRDE

U učiteljstvu je u opće pobudilo osobitu radost držanje našeg „Učit. glasa“ spram novog zakoga o poboljšanju učit. beriva. Ne mogu shvatiti one, koji bi htjeli, da se radi toga slavi pobjeda. — Daleko je još do pobjede. — Svak priznaje, da nam je dato tek ono, što nam se moralo dati još pred *dvadeset* godina. A da nam nije učinjena potpuna pravica nisu krive toliko ni te slabe financijske prilike naše pokrajine, koliko naša slabost. Učiteljski je stališ u Dalmaciji bez ikakve organizacije, ne može, kakav je danas, da se nikome nametne, pa mora primiti ono, što mu se daje.

Za to je vrlo plemenita zadaća i svrha našeg „Saveza“, koji bi morao svim silama uznastojati, da za ideju naše stališke organizacije predobije cijelo pokrajinsko učiteljstvo. Uvjeren sam, da će mu u tome bit desna ruka naš „Učiteljski Glas“.

Da rečem koju sad o zakon. osnovi. Kako rekoh, ona sadržaje upravo *minimum* beriva, koja su mogla

Mi naprotiv nismo toga mišljenja. Priznasmo i priznajemo, da se je za učiteljstvo učinilo nešto, reći ćemo i mi sve, što se je dalo i moglo, ali to uprav dokazuje, da se nije učinilo sve, što se mora. Prema tome najobjektivniji je onaj naš izraz, da je novim zakonom učinjen tek prvi korak k uregjenju učiteljskih plaća.

Pjevati o pobjedi, hvalisati se zadovoljstvom mogu dakle samo oni, koji nisu potpuno svjesni svojih prava, koji misle, da su sad već sasvim naplaćeni za svoj trud. — A mi bismo uvrijedili učiteljstvo, kad bismo ustvrdili, da je ono za svoj trud sasvim naplaćeno onim berivima, koja mu novi zakon opredjeljuje. Uvrijedili bismo na probit način starije naše učitelje, u čije ime hoće baš da govori dopisnik „Narod. Lista“.

Ne, mi se ne možemo još oduševiti, mi ćemo i unaprijed življe, intenzivnije raditi, da učiteljstvo bude nagradjeno, kako se dolikuje njegovu trudu i njegovim zaslugama. Tko ovako ne misli, tko drugačije kani raditi, taj bez ikakva oklijevanja naprosto očituje svoju ropsku pokornost, kojoj je spreman žrtvovati mnogo od svoga ljudskoga i staleškog dostojanstva, onu pokornost, koja u našem javnom životu još i danas na žalost paralizuje svaku odlučniju akciju za naše opće narodno dobro i koja ide u račun izvjesnih strujama, kojima je samo do toga, da im se dosadanje povoljne prilike ne pogoršaju.

Na ostale prigovore odgovorio je već kolega I. R. na drugome mjestu, pa nama ne ostaje više što da kažemo.

bit odregjena za učitelje. Izjednačenjem tih beriva učinjeno je bez sumnje veliko djelo pravice, ali ispravno shvaćajući poboljšanje ekonom. stanja u smislu te riječi i prilagodjujuć ga duhu novog zakona, dogjosmo do gorkog iskustva, da se u praksi nije postiglo ono, za čim se je valja da išlo, za čim su valja da težili i oni, koji su zakon odobrili. — Jer u praksi imamo danas sijaset slučajeva, gdje nova beriva vrlo malo pomogoše mnogim, osobito starijim učiteljima. To se dogodilo s toga, što su sve petogodišnjice ostale netaknute i što se je službovina u opće smanjila i što je vrlo mala razlika izmeđ prvog i drugog plaćevnog razreda. Promislite prvi plaćevni razred 1200 K, drugi 1300, a treći 1400 K. Jadani učitelj dakle mora za samih 100 K više služiti deset godina, a za 200 K dvadeset godina.

Cijelo blještavilo nove osnove sastoji u mjesnom doplatku. Ali to je samo teška kotva, koja učitelje silom prikiva uz školske klupe i onda, kad već ne mogu da služe. Pa i odmjeranju tih doplataka dalo bi se mnogo prigovoriti. Odmjereni su po broju pučanstva, pa imamo

n. pr. i tu smiješnost (jer smo u Dalmaciji) da se učiteljima za mjesta, u kojima nema sudova, a sijelo su opć. ureda, te broje preko 3000 stanovnika dade mjesni doplatak od 150 K. Pitam, koliko takovih mjesta ima u Dalmaciji? Što ja znam, samo Blato i Vodice kod Šibenika. — Ne bijaše li bolje odrediti one brojeve stanovništva obzirom na školske okoliše. Tada bi jamačno više učitelja dobilo doplatak od 150 K. — Očito je, da se je nastojalo uštinuti gdje se god moglo i ne moglo, i tako je učiteljima ostao najtanji kraj. — Da zaključim, reći ću vam još jednu, u koju ne ćete vjerovati, a ipak je skroz istinita: ima t. j. učitelja, koji uza sve povišenje beriva plaćaju sada manji doprinos u mirovinski fond, nego prije. — Tko želi tumačenja, nek se javi, imat će ga.

I. B.

Obradba estetično-etičnih štiva u pučkoj školi.

Piše N. Ljubidrag.

2. Pripovijedanje učiteljevo.

Prije nego progovorimo o samom pripovijedanju, opazit je, da se na višem stepenu pouke (osobito u 5. i 6. šk. g.) učiteljevu pripovijedanju podaje nešto manja znamenitost od one u prijašnjim škol. godinama, gdje svako štivo valja da učitelj prije čitanja pripovijedi. Učenici su sada zreliji, pa se moraju naviknuti, da se i po vlastitom čitanju, a ne uvijek po onome, što čuju od drugoga, upoznađu sa onim, što im je čitati. Velika je razlika, pa i korist, kada učenik čita nešto sadržajem nepoznato, te o tome poslije račun polaže, od onoga, što čita, a o čemu je već čuo pripovijedati. Učenik se time potiče, da se pouzda u svoju snagu; priuči se tako samoradu.

Učiteljevo pripovijedanje ima se dakle stegnuti; štiva nezamršena sadržaja, na pr. 16., 19. i 29. III. čitanke, gdje glavna misao nije prekrita tvrdom korom, koju valja odstranjivati, dok upaziš, što je pod njom, najbolje će biti, da učenici iza pripreve sami pročitaju.

Pjesme, osobito lirske, bila bi neoprostiva pogriješka prije čitanja pripovijedati u prozi. Razvučeno tumačenje oslabljuje onaj slatki utisak, što na nas čini pjesma, kad je čitamo ili slušamo. Tommaseo pravo kaže: Da učenici i ne razumiju pjesmu od riječi do riječi, obično je, po instinktu pogagjaju, a harmonija sama jest odgoj uha potreba srca.

Kakvo da je pripovijedanje? Mnogo se za to zahitjeva; hoće se dosta truda, dok se nešto od toga postigne. Uvjerimo se, da za vrsno pripovijedanje trebue mnogo veće vlastite pripreve, vježbanja, razmišljanja, nego li tko misli na prvi mah. Učimo se od matera, kako one pričaju svojoj nejačadi o vilama čarobnicama, silnim kraljevima i junacima sa tri srca živa; čitajmo knjige za puk pisane, prislušujmo pažljivo čistom narodnom govoru i krijevimo se iz bistroga i nepresušnog vrela narodnih umotvorina. Tako ćemo usvojiti duh narodnjeg govora, steći obilatlu zalihu riječi i fraza, do čega ne bi nikada došli, kad bi to tražili u knjigama učenjaka, jer dobro veli D.r Stiefel, da odkad je svijeta, nitko nije nikada samo gramatikom i filologijom postigao svježii i jedri govor. („Österr. Schulbote“ pr. g.).

Sadržaj onoga, što ćemo pripovijedati, valja da nam je posve dobro poznat; ovo je prvi uvjet valjanu pripovijedanju. Nadalje odrediti je koja čuvstva imaju se pripovijedanjem pobuditi, i koji su dijelovi štiva za to najprikladniji. Nepoznate riječi i izrazi pobilježe se, te se promišlja, kako ćemo ih reći, da djeci budu razumljivi. Ne će smetati, ako se na svrhu štivo samu sebi pripovijedi, onako, kako namislimo učiniti u školi, što poglavito vrijedi za mlagje učitelje, koji imaju malo prakse.

Ako ovako spremljen dodješ pred učenike, ne će ti se riječ zapletati, niti ćeš se kretati kao u strahu; ne ćeš ništa izostavljati, što bi moglo smesti misli i čin izvrnuti, da bi mogli učenici kasnije za čitanja promisliti: ovo nam nije kazivao — a koji od smjelijih brza jezika, mogao bi ti to i reći. Ne bi ti to bilo milo, znam, ali tako jest; i učitelj katkad od učenika čemu se nauči, ili ga ovaj i nehotice sjeti na njegovu pogriješku. Nepripravljen učitelj i u knjigu će priviriti; ali to je teški udarac njegovu ugledu: ne zna ni učitelj! — djeca logično sude, i već im čuješ šapat o tome. A da si se pripravo! Kako ti je sada žao na onaj roman, na one novine, na onu zabavu, što te oteše dužnosti, dok si se mirio u savjesti, da ti za ono ne treba pripravljanja, jer da znaš — a ipak to bijaše samo nepravi glas tvoje savjesti; dokaz ti ono rastreseno čitanje novina, a možda i razdraženost, i ono beslasno zabavljanje. — Sreća za te, ako se odmah vrneš sa stranputice, velim odmah, jer kad nas već u duši boli, onda i ne osjećamo, da griješimo.

Pripovijedajući valja paziti na: kretanje, modulaciju glasa, polaganiji i brži govor, umjetnu stanku, vedrinu oka, promjenu u licu, neprisiljen prijelaz kod pojedinih faza pripovijedanja. „Osobe i čini moraju se oštro isticati po njihovoj čudorenoj ili nečudorenoj vrijednosti i po njihovom megjusobnom odnošaju; tako će učenici sadržaj potpuno shvatiti, te im ostati utjecaj na čuvstvo.“ (Ambros).

Pjesnik je rekao, da je pričanje poslastica duši, a do nas je, da tu poslasticu podamo djeci najukusniju i najzdraviju, da se njome sladi i nahrani. Kada je u školi mirno, da gotovo čuješ kucaj srca onih živahnih glavica, kad i obični „narušitelji mira“ položiše oružje, kada svima na licu vidiš promjenu prema čuvstvima, koja u njima pripovijedanje pob giuje, onda, dobri učitelju, budi veseo, jer znaj, da si pričao kako valja; time si odgoju svojih učenika mnogo pomogao; jer po čuvstvima utjecao si na volju i na njihov zna'aj.

(Nastavit će se).

Naše narodne vezilačke tehnike.

Piše Jelica Belovičeva

I. Vezovi brojem.

Vezovi brojem rade se na tkanini, u koje se lijepo vide nitke, pa se ove i lijepo brojiti mogu. Tih tkanina ima veoma mnogo (vidi poglavlje XXVI. Tkanine, na kojima se vezu narodni vezovi). Vezove brojem možemo podijeliti u pet glavnih vrsta, od kojih svaka ima lijep niz podvrsta ili suvrsta naime srodnih varijanta. Evo ih:

a) krstački vezovi brojem, b) razne kombinacije krstaca, c) pošavni vezovi brojem, d) razne domislice brojene pošavno, e) razpliti.

a) *Krstački vezovi brojem* rade se u više veoma zanimljivih tehnika, kao što su: polukrstuljci obični, — zabodački slavonski vez — gobelinski (staro-hrvatski) ili prebirano u zijev, — obična pokrstica (ili nakrstica, križek, križić, krstac, krstić, križečki vez), — snizaljka, — opačica (naime pokrstica vagjena lako, da izigje na licu i na naličju jednaka), — krstaci zadebljajci, — slavonski krstuljci, zadarske pokrstice, — tižmica, izvlačen vez, napušten vez, povojice. — stegnuti krstakovi (iz Djakovštine, — vuzlečki vez, — podbodički vez, — pavlinički vez — dvostruki krstuljci — i kičeni krstuljci. Ta se tehnika u glavnom izvodi tako, da se iglom bude oblik nakrsni. Može to biti čitav oblik krsta koso položenog ili samo pol. oblika (polukrstuljci) ili se taj oblik udvostručiti (dvostruki krstuljci), Krstaci ne traže bog zna koliko vještu ruku, bar ne obični i polukrstaci. Stavno je, da se rad ne steže i da svi krstaci *gledaju na jednu stranu*; te da se pomno bioji, radeći uzorak sa izgleda ili izbirkā. Ima doduše i megju njima takovih zabodaka, koji traže bistru glavu i vještu ruku, a to su: opačica, slavonski krstuljci, zadarske pokrstice, pavlinički vez i tižmica. Ovo je već umjetnija izrada, koja pokazuje domišljatu pamet naše narodne vezilje. (Tko želi upoznati kako se radi svaka pojedina od ovih tehnika, eno mu „Gragja za tehnološki rječnik ručnoga rada od Jelice Belovićeve. Tamo je sve to naprodolice opisano kod pojedinih riječi leksikona).

Isto tako vještu ruku traže i razne kombinacije krstaca (b), koje narod nazivlje: pleteni slavonski vez, — čupavac, — čepuraš, loževina, — krivac i pravac, verevija — četverac — zadebljaji. Ovo za pravo i nije su više krstaci, nego posve slobodni oblici zabodaka, sad zuboliki, sad četverkasti, sad trokutni itd. Uzela sam ih amo u hrpu, jer su ipak više srodni krstačkoj tehnici nego pošavnoj.

Pošavna tehnika sastoji u glavnom u tome, što ona slaže nitku uz nitku, tako te se tu vazda vidi po više nitki uporedo jedna uz drugu kao naiverane, dočim se kod krstačke tehnike lijepo vidi pojedina nitka, koja izvodi krotiče ili druge oblike. Kod pošavne tehnike gotovo da valja još pomnije brojiti. Osobito je tu mučan posao: *začam veza*. Zabuni ili pomete li se vezilja tu samo za pō nitke u prvom redu uzorka, zaludu joj sav dalji posao. Ta je tehnika vrlo nalik tkanju, pa se neki uzorci *mogu i vesti, a i tkati* na stanu (bud iglom, bud prstima). Radeći provlači se igla kroz tkivo, a nikada se ne prodijeva odozgo do dolje, kao kod krstaca. Dakako, da i tu ima manje mučnih vezova i opet takovih, koji iziskuju veoma vještu vezilju. Ima ih mnogo vrsti. Evo najpoznatije: (c) provlaka, provlaknica (Djakovština) provlakca, podlaktica, podlakca, podlačinski vez, — podvlačinski vez, pozlatinski vez, krbež, grbež, — šavek, našiv prebirni, — utkanica slavonska, — krpečki našivano, — vez na dašćice, — žumberački vez, — pošavno naopačno, opačno prebirano, podrobno naopačno prebirano, — spletski vez, — pletnica, popletica, — punjenice, izmet (ogrovi i zaveze u Konavlju), — zaigljje,

zaiglane zaveze (u Konavlju) gajtanac (u Bosni) prutak, pruci (u Dalm.), — potrpanac, — jodra, kockara (starinski gornjohrv. vez), — prutački vez (koji nije jednolišće), — bajberek (u Bo-ni), — pesent, redak, — pijaviti (Posavina Bos), — odbrojci (samo na bezu santraču), — kovčanice, — letnanački vez, — legutački, — čukice, — povlaka ili šlinga, poramnica, popletuša sklapana sitna, — iverice svilene. —

Kao što je govor i pričanje našega naroda puno bujnih izraza, puno plastike i nuansiranja, puno poezije i poetičnih slika, takva mu je ornamentika vezilačka. Jeste li ikada čuli kako naš čovjek opisuje ljepotu djevojke ili sliku večernjega neba, sliku zime ili proljeća? Nema tu nikada opisa običnih, kakovih ste već čuli, ili čitali, nego je svaka njegova fraza prava „*Momentaufnahme*“ *) svaka mu je scenerija impresionistička skroz na skroz, da je ne bi ni moderni slikar življu nacrtao! Za svaki prisjenak ima u njega izraz, za svaku kretnju ima upravo minucijozno probrana riječ. Naš narod kao da i ne umije govoriti nego u slikama, one su možda i posve nešvjesne u njegovoj duši, pa odatle izviru u začudnom bogastvu. Kakav mu je govor ustiju, takav mu je eto i govor ruke. Odatle ona bujna obilja raznih tehnika i raznih uzoraka. A sve bi ovo tek onda izazvalo veličajan i potpun dojam, kada bi se u jednoj izložbi zaista sve našlo na okupu, i to lijepo poredjano i na predmete aplicirano. Takve mi izložbe — na žalost nemamo.

(Shiedi)

Empirizam pri pouci i uzgoju

Piše: **Dinko Sirovica.**

Od toga časa pojavljuju se ljudi, koji pišu o uzgoju; od tog časa razvija se pedagogika. — Najveće umove svih vijekova zanima pitanje uzgoja. Besmrtni filozofi, koji se trude da gonetaju tajne božanstva, prirode i svih pojava ne mogu da mimoilaze veliko pitanje uzgoja. Pojmovi se bistrje, praksa ih odobrava ili osuguje; načela se ustanovljuju, prema prilikama i okolnostima ova se opet mijenjaju, ispravljaju, ustaljuju, te uzgojni rad tako tijekom vremena prolazi kroz razne bezbrojne faze, kroz tolike sisteme, kroz tolike kušnje, dok napokon problem biva riješen. Upoznala se svrha uzgoja, upoznala se njegova sredstva i tako vijekovni napori tolikih trubenika, misli tolikih umnika, što su pragmatički sticale sve to veću važnost i praktičnost, biše napokon okrunjene uspjehom onog napretka, na kojemu se danas nalazimo. — Povjest nam pedagogije sve to tačno bilježi i mi u njoj nalazimo najvjernijeg tumača, pravo ogledalo prošlih vremena i razvoja uzgojnog pitanja. — Nepoznavanje te povjesti moglo bi se smatrati u pravom smislu riječi onim gordijskim čvorom, koji je taman zaprjemkom, što u našim školama još ne vidimo onog općeg uspjeha, za kojim težimo; učenje te povjesti ponajbolje je kadro, da iz naših škola odstrani ubitačnu jednu manu, na koju se još nitko nije potpuno osvrnuo, a koja zbilja stvara pravome uspjehu tolikih zaprjemka, koje se neće prebrditi sve dotle, dok se te mane sasma ne iskorjene.

*) Vidi studiju: Poezija u govoru naroda našega Napredak.

To je onaj empirizam, o kojemu hoću da govorim, i koji se je kao štetni korov uvukao u njivu našeg školstva već od godina i godina, i koji se još ne da radikalno iščupati usprkos svim objavama moderne pedagoške znanosti, usprkos svim ustaljenim pravilima metodičkog postupanja. Bilo bi i zanimivo i potrebno tražiti, ispitivati razloge toj mani, ali bi me to naravski daleko odmaklo i dovelo do nekih posmatranja, koja bi se neugodno odrazila na one čimbenike, kojima je osobito u nedalekoj prošlosti bila povjerena skrb nad našim školstvom, a opet bi me ta posmatranja odalečila od glavnog predmeta, kojim mi se je baviti.

Svakako, neosporna je činjenica, da i u našim školama još vigjamo, ako ne potpuni ubitačni upliv, a ono bar još jake tragove empirizma, protiv kojega se mora dići svestrana vojna svih onih, kojima pučka prosvjeta, opća nastava i uspjeh škole nijesu prazne riječi. — Rekao sam na početku, da se po svijesti može suditi valjanost rada. Gdje vlada svijest, osvjedočenje, tu sve uspeva, jer je to kô neka magična sila, koja k sebi privlači sve što osjeća, a odbija od sebe, razara i tamani sve, što ne osjeća i što joj na put staje. A empirizam je taman negaciju svijesti, negacija osvjedočenja! Empirizam je komoditet, skrajno sredstvo u nuždi, kojoj se nespretnjak ne zna oteti i kojim hoće da zabašuri svoju nesposobnost. Empirizam je jaram pod koji se uprežu toliki i toliki duhovi, koji najzad satrti, oslabljeni ne daju više znaka života baš u času, kad bi inače po prirodi i zvanju imali da razviju svoje blagotvorne zrake na ljudsko društvo. Empirizam je tama, dizorientacija, — najljepši paljativ, koji još nije nikad pokazao na kakav rezultat. — Ako to ne vjerujete, a vi zagljte u one pučke škole, gdje je učitelj tu, to toliko, da ubije ono dva tri sata, što mu je ondje stajati, koji sve svoje djelovanje udešava od časa do časa, od prilike do prilike, bez stalne osnove, bez direktive, bez kriterija, već to toliko, da kojekako ispuni onu prazninu, koja bi na nj zjala, kad bi plandovao. — Je li to svijestan rad? Ima li tu osvjedočenja? — Znam, na ove teške upite, ja bih ipak na opravdanje takovih učitelja mogao iznijeti još teži odgovor; mogao bih odvratiti, da je nemoguće tražiti svijesti, osvjedočenja i zanosa ondje, gdje trud već i posljednju snagu ubija, gdje samoća, ostracizam iz ljudskog društva, iz znanstvenog svijeta satire snage duševne i gdje čestokrat nema ni hljeba svakidanjeg, da utaji glad, najjaču potrebu tjelesnu. — Ali je drugo po srijedi! Čovjek, koji se nekojem zvanju posvetio, mora da je za nj zanesen, a to je naročito potrebno za učiteljsko zvanje. Svak zna, što ga tu čeka, pa je valjda i pogriješna, što se tome zvanju posvećuju mladići, koji još ne mogu da dogleđaju svu budućnost svoju, te nemaju savjesna savjetnika, da im tu budućnost predoči. — No ipak jedno je najglavnije, a u isto doba i najžalosnije! Još uvijek vlada neka prerasuda, kao da je učiteljski rad naprosto rad kao kojeg mu drago činovnika, još uvijek vlada nazor, da je škola tek mjesto, gdje može svaki, koji što zna, uspješno djelovati, a nigdje, baš nigdje još nije prodrlo uvjerenje, da je škola hram jedne od najtežih, najuzvišenijih umjetnosti, umjetnosti uzgajanja i poučavanja. —

Uzgoj i pouka nijesu zanat; to su umjetnosti a kod umjetnosti nema napretka bez zanosa i nadahnuća. U umjetnosti empirizam ne pomaže, dapače je poguban. Jedno je znanje, a drugo je umjetnost; znanje daje metodu apstraktnu, pa je ostavlja, umjetnost ju prima i preobražava i ostvaruje. Znanje i umjetnost su nerazdružive, ali ipak po sebi posvema različite svojine. Škola, u kojoj prevladuje znanje, u kojoj ono vlada djelovanjem nastavnika, a ne

umjetnost, pruža nam živu sliku i priliku radionice, gdje svaki radnik dogotovi svoj komad posla *bez brige*, kako će izići konačno djelo, koje će bit složeno od svih komada, što ih pojedini radnici dovrše.

Pa što se dogodi? Da pri koncu treba pojedine komade opet brusiti, turpijati, ponapravljati, a čestokrat i iznova načiniti, ako će valjano pristati u kompleks djela. Ali to je opet lako kod proste materije; no dajte mi vi tako postupati s moćima duševnim? Eto vam posljedica empirizma! — Drukčije je kod umjetnika. Uzmite vajara ili kipara. On prima rado, veselo prosti, tek malko otesani komad mramora iz ruku svojih neumjetnih radnika, pa ga brižno, sa zanosom obdjelava do najposljednje vidive brazdice i ne da nikome, da u nj dirne, jer hoće da u nj prelije svoju misao, dio svoga srca, dašak svoga duha, hoće da vidi svoju kreaciju! — Zar mora da bude drukčiji učitelj? Nipošto, i po tome mora da je umjetnik, a kao takov ne će bit nikad empirista. — Svrha bi po tome svih napora oko boljitka škole imala biti ta, da se iz nje istjera zanat, a uvede umjetnost. Priznajem, to je težak zadatak; bore se proti njemu i vrijeme i prilike, jer se radikalne reforme ne dadu u čas izvesti, ali sam opet uvjeren, da će to isto vrijeme promijenit prilike, i da će doći čas, kad će zastava umjetnosti, simbol svijesti i nadahnuća zalepršati i u dvornicama naših škola, te ispred nje uznaćnuti za uvijek sablast empirizma, koji priječi još mnogo pravi napadak školstva u opće, a našeg napose. (Slijedi).

Još nešto o čistoći

II.

Da sada kažem o čistoći djece. Više puta, kad dođu starjerine u školu, pak ne nagju čisto odijelo na djeci prema njihovom čefu, bacaju krivnju i odgovornost na učitelja? Zar su to njegovu djeca, da su krivi učitelji? Nijesu. Zar je učiteljeva krivnja, da na djeci nije čisto kako bi trebalo? Nije, svaki učitelj bi najviše želio, da su sva djeca čista kao sunce, ta s tom djecom mora po više ura boraviti. Tko je t me kriv? Siromaštvo naroda.

Ima desetak godina, da našeg težaka bje svaka nevolja: poplave, tuča, nerodica, lug, peronospera, floksera, a najviše ga je opatrnula nesretna klauzula. Jedva uhvati koji novčić za vino, koje prodade u bezejenu, a tim mora kupiti kruha svojim ukućanima, da ne pomru od gladi. Da djecu bolje zaodije ne može ni pomisliti. Većina seoske djece nema nego jednu košulju, gaće, haljak i prsluk. Mogu li to oni uvijek čisto držati? Ne, jer uza svu pažnju djece, odijelo se mora oblatiti. Još kad se pomisli na kućne prilike našega težaka, na blatne seoske puteve, mora da se svak čudi, kako je jedno dijete i onako čisto uz onake okolnosti. Hoće li tom djetetu da majka opere odjeću, mora da dijete ostane u postelji. A što će se tada dogoditi njegovom ocu? — Upasti će u globu, jer nema u zakonu, da se za tu okolnost može dijete opravdati.

Možda će tkogod reći: E, pa neka toj djeci općina pripomože. Dobro, tako kaže zakon. Kad bi tako bilo, tad bi općina morala oblačivati svu djecu, jer su maldane sva djeca gola. Dandanas su učitelji na velikim mukama, da ishode od općine koju svotu za siromašnu djecu, a onda bi bilo zlo i naopako po djecu i učitelja. Nu kad bi se to dogodilo, što bi bilo od naroda? Zlo i naopako, jer siromašni općinari sastavljaju

općinu. Kad ne mogu ni sami kupovati djeci odjeću, ne mogu općini davati ni veći prirez. Što će se onda dogoditi? Dogoditi će se jedino to, da će biti više dražba kod poreznog ureda, a time narodu još gorih jada i nevolja. Ta već sada mnogi općinski prirezi dosižu do 300%.

Po gradovima, gdje stanovništvo sastavlja uz činovnike masno plaćene zanatlik, obrtnik, trgoša i drugi, koji svaki dan izbiju koju forintu, ne mogu još, da djeci pribavljaju učila i odjeću, već su se ustrojila društva, koja djeci pribavljaju učila i odjeću. Kako ćete, da težaci po selima nabavljaju učila, te uredno i čisto odijevaju svoju djecu, kad ne vide nikada preko godine forintu, neg kad prodadu onu kap vina ili ulja, pak plate porez, kupe kruha, ili je odnesu nezasiptom trgovcu za dobit? Zahvalimo Bogu, da i onako težaci odijevaju i drže svoju djecu. Ne tražimo hljeba vrh pogače! Ne valja s visoke stolice kroitati narode i po gradsku tražiti čistoću po selima, već treba začeti megju puk, pak tu vidjeti kako je težaku i onda po duši zahtijevati jedino ono, što je moguće.

Kad se podignu ceste i željeznice, kad mu se stvore druga sredstva blagostanja, onda će narod bolje prodati svoje proizvode, podignuti će se i tad će urednije oblačiti svoju djecu. (Slijedi)

Crtnje u našim pučkim i građanskim školama.

Piše **K. Čurković**

Pogrješno se je do sada cijenilo, a i danas još cijenjeni, da se crtanjem tek u višim učilištima, a ne u pučkoj školi ima razvijati ukus. I zbilja današnjim crtanjem u našoj pučkoj školi ište se postizivanje tačnosti rezervirajući razvijanje ukusa za potla, biva za kada bude dijete steklo dovoljne vještine, kao i neku sjegurnost oka. Danas se je počelo misliti drukčije, t. j. da su prvi djetetovi utisci trajni, a čestokrat neizbrisivi: ako se je dijete naviklo, da u crtanju ne vidi drugo nego popravke i tačnost, ako je njegova pozornost svegijerno fiksirana na taj jedini cilj, teško da uzimade srea za stvari, njegov će ukus slabiti, a moglo bi ga lako i za uvijek nestati. Crtnje, koje je bilo za nj živo, privlačivo sredstvo izrazivanja, postat će mu nauka pusta, neka konvencionalna dosadna stvar, od koje će zazirati, namjesto da je zavoli. Samo tako tumači se okolnost, da najmanje za crtnje mare oni, koji su iz škole izišli. Kako vidimo nije kriviti učitelje za slab uspjeh ove nastave, nego je kriviti vladajuću metodu. Ima više decenija otkad je u porabi u pučkim školama ova bezuspješna metoda, kroz to vrijeme držale su se razne konferencije, raspravljalo se je, pisalo se je, priznala se je nedostatnost rezultata, ali se ništa nije učinilo, da se tomu doskoči.

U američkim školama, koje su mnogo praktičnije od naših, poprimila se je u tom smislu mnogo življa. Rezultati postignuti u djetištim i u primarnim američkim školama jesu kudikamo veći od rezultata postignutih u sličnim školama i kod najnaprednijih europskih naroda, da i ne govorimo o nama. Zar u nas može biti drugčije, kad nema te instrukcije, koja bi odregjivala, kako se ima provesti pouka u crtanju? Nastavnici nedovoljno ili slabo pripravljeni u pripravandijama, pripušteni su zatim sami sebi, jer ih se nije uputilo u budkaku metodu crtanja. Elementi crtanja graditeljskoga, stolarskoga, bravarskoga, sklapanje opekâ, drva, potanje upoznavanje dekorativne kompozicije primijenjene

na vezivo, na pletivo, ponekoji elementi crtanja u krojenju sve ovo za stalno bilo bi u našim pripravandijama od mnogo veće praktične vrijednosti, pa bi i umjetničkome ukusu bolje služilo, nego kopiranje akantova lista, Jupitrova hrama, ili što slično.

Ako se pouka crtanja u srednjim školama još i danas sastoji od običnoga kopiranja stare umjetnosti, koja je hipnotizuje i od metode, koja nije dosad dala nego razočaranje, zašto da se osnovna pouka, koja je namijenjena svima i koja je od neposredne opće koristi, ne bi mogla osloboditi štitništva, u kojemu je držana ovim dijelom nauka? Već se je moderna umjetnost djelomice otresla starih formula, a da se preporodi nadahnućem iste prirode. Preporod ovaj ište veću slobodu u nastavi crtanja. Reforma će se ove nastave provesti, ona je neminovna, ona se nameće, a da je to tako, dokazuje nam i megjunarodni kongres za nastavu crtanja, koji se je držao u Bernu od 2—6 augusta prošle godine, gdje no su bile zastupane 23 države i gdje no su prihvaćeni važni zaglavci glede na metodu ovoga predmeta. Crtnje, tu je rečeno, ima se smatrati, a i učiti kao jezik, a ne smije se smatrati, kao što se je smatralo do sada, kakvom zabavom, niti sredstvom, koje će da urodi umjetničkim remek-djelima, a niti obrtničkim orugjem, jer otud korist namijenjena malenomu broju ljudi, rad čega i nije veći dio publike nalazio vrijednim, da se njime bavi. Materinski jezik učimo, da uzmognemo znati govoriti i pisati pomoću idejâ razumom stečenih. Po modernome shvaćanju berskih kongresista crtnje učimo, da naučimo kako se ima motriti, pak pomoću potezâ kako se imaju predočiti forme, što no nam vidljivi svijet pruža. Pomoću crtanja može se misliti kao i pomoću materinskoga jezika; crtanjem se prizivlje k' pameti svijet oblika, a materinskim jezikom svijet idejâ. Prelazeći za tim na razjašnjenje ovoga načela kongresiste hvale prirodnu metodu evo kakvim zaglavkom: „Mi ćemo dati, da dijete proučava ne znanstvene, ne historične, ne arkeološke forme, a da ih tobože o'ivi, već forme, koje ono može da vidi. Držati će se vazda budna djetetova znatiželjnost na predmetu zanimivu, da se u njemu uzbudi želja, da ga što bolje prikaže i da se razvije njegov dobar ukus. Crtnje ima učeniku izgledati ne kao kakav mrtav jezik, kojim bi se htjelo oživiti izumrle forme, nego kao aktivan, živ jezik, kojim se izrazuje ono, što se danomice u prirodi vidi. Nesmisao je početi učiti crtnje sa pravcima i sa mjerstvenim definicijama: zar nije ironija vidjeti, gdje se pri crtanju muči dijete svim mogućim kombinacijama pravaca prije no što će se s njim prijeći na krivulje, dok ono već izvagja krivulje u isto doba pri pisanju i slova i brojaka? (Slijedi).

D.r Gjuro Turić: Povjest uzgoja i nauke o uzgoju.

(Piše **S. K.**)

Danas bi imalo biti svakomu, tko hoće da govori o narodnoj kulturi, ja no kao sunce, da je današnje društveno stanje, a svakog naroda napose, posljedica društvenog, dotično narodnog života. Ono, što danas imamo, to nam je historijska baština u fizičnom i duševnom pogledu. Ali pojedini dijelovi ljudstva ne živu istovjetnim životom: životne prilike daju mnogostručna obilježja jedinstvenoj naravi ljudskoj. Svaki narod ima svoju individualnost, koja se ne i tiče u pojedincima, koliko u narodnoj cjelini. Svaki narod ima svoju kulturu, i dok

mu je nje, dotle ima i prirodnih sredstava za daljnji normalni razvitak.

Naš je narod, kao malo koji, imao individualnu prošlost. Nalazeć se u predjelu „*dva svijeta gdje se kolju*“, bi izložen svim mogućim nepovoljnim utjecajima, koji ga sprečavaju u naravnom razvitku i upravljahu gotovo neprirodnim putem, na kojem nije mogao odlučnim korakom naprijed.

Tim je stvorio individualnu svoju prošlost, a njegovo je i današnje stanje osobito: ima stepen svog razvitka i svoju kulturu, što je u bliskom odnošaju sa slavenskom braćom, ali veoma različito od narodnog života i narodne kulture zapadno-europejskog kalupa. I što nam je — tu nam je: bilo nam zlo ili dobro, naše je — s tim moramo svi, a osobito mi narodni prosvjetitelji računati.

Po tom je temeljit — i te kako! prigovor, da mi nemamo naše nacionalne pedagogije, koja bi odgovarala specijalnim potrebama hrvatskoga ili srpskoga naroda. Mi aplikujemo tugje, što nailazi na hiljadu zapreka u našem narodnom životu. Naša škola ne pospešuje naš narodni razvitak, — ona ga svrće s naravnog puta.

Nami se hoće pedagogija, koja uzimlje u obzir duševni stepen narodnog razvitka, koja se služi sa elementima narodne kulture, da taj duševni život podigne, usavrši: — dalje, koja vodi računa sa narodnim potrebama duševnim i materijalnim, u jednu riječ, koja odgovara sadašnjem pučkom životu. Takova će počivati na zdravom osnovu, pa će naš uzgojno-obrazovni rad biti motor, koji će krenuti pučkim moralnim i fizičnim silama.

Napokon se i počelo oko toga. Dr. Gjuro Turić, bivši pučki učitelj, a sada učitelj pedagogike na Petrinjskoj učiteljskoj školi, izdao je 1902. „*Metodiku obrazovne obuke*“ za naše prilike. To je djelo prikazao u ovom listu jedan naš sudrug. Ali mi se čini, da nova generacija dalmat. učiteljstva pokazuje malo smisla za sve stvari, koje bi nam imale biti najpreče, — svjedok nam „*Savez*“ i „*Uč. Glas*“, pa je pokazala malo ili nimalo interesa i za ovo djelo, premda je na uč. kot. skupštinama 1902. bilo od predsjednikâ najavljeno. Ovom prigodom pozivljem sudrugove, koji ostaviše zavod sa mnom i poslije mene, jer starije ne smijem, da ih ne uvrijedim, — pozivljem ih, gdje su, što rade?

„Kamo li se djeste, djakovanja družu,

„Sveti su to je l' te sad vam ideali?“

(*Slijedi*).

VJESNIK

Na znanje neka je svim članovima „*Saveza dalm. učitelja*“, da je od početka ove godine mjesečna članarina obaljena sa 1 K. na 50 para. Svaki učitelj i svaka učiteljica može da lako žrtvuje samih godišnjih 6 K. u ovako dobru i korisnu svrhu. Naprijed za naš „*Savez*“.

Naše cijenj. predbrojnice molimo, da nam tačno naznače svaku slučajnu promjenu boravišta. Neka to dojavu uredništvu lista, jer je ono preuzelo i otpremanje. Jednako molimo, sva ona uredništva, koja pristadoše na zamjenu sa našim listom, da svoje listove pošalju na naše uredništvo, koje se sad nalazi u *Šibeniku*.

Središnji odbor „Saveza dalmatinskih učitelja“ imao je dne 4 o. mj. ovdje u *Šibeniku* svoju drugu ovogodišnju sjednicu. Pri prvoj tački poslovnog reda: „*Priop-*

ćenja“ predsjednik F. Bradić pročitao je pismo, koje se odnosi na odobrenje pravilnika za ustrojenje učiteljskog *konvikta*, saglasno odluci 2/8.-1905. Br. 30146/VIII c. k. Namjesništva u Zadru, što bi primljeno na znanje. — Priopćio je nadalje, kako je iza posljednjeg saborskog zasjedanja doznao, da su tijekom saborisanja, za pretresanja zakonske osnove o poboljšanju učiteljskih beriva bile upravljene dvojici zastupnika i to č. gg. Dr. Peri Čingriji i Don Jurju Biankiniu dvije brzojavke (svakome po jedna) na ime splitskog učiteljstva, koje su sadržavale pokudnih izraza. Pošto su glavni faktori „*Saveza*“ u Splitu, nije isključena sumnja, da se je moglo pomisliti, kao da su iste brzojavke potekle ili valja da nadahnute bile od „*Saveza*“. Prema tome središnji je odbor jednoglasno zaključio, da se ovakova sumnja mora svakako odbiti, jer ni „*Savezu*“ ni njegovu središnjem odboru nije o tim brzojatkama bilo ništa poznato.

Preko II. tačke poslovnog reda: „*Stanje blagajne*“ prešlo se na III-u jer član blagajnik nije mogao pri-tupiti na sjednicu.

Pri III tački: „*Koji koraci da se preduzmu za boljak „Saveza*“, prihvaćen je zaključak, da se za sada prepusti uredništvu „*Učitelj. Glasa*“ da zagovara i širi misao o prikupljanju učiteljstva oko „*Saveza*“, a prigodom narednih kotarskih učitelj. skupština, da se naročitom kolorednicom pozove učiteljstvo na pristupanje u „*Savez*“.

Veleuč. gosp. Slavomir Sinčić, č. k. kot. škol. nadzornik u Šibeniku poklonio je „*Savezu dalmat. učitelja*“ 100 egzemplara slike presvjet. gosp. Antuna vit. Strölla, č. k. pokr. škol. nadzornika i uoblastio „*Savez*“ da s njima što shodnije raspoloži na korist samog „*Saveza*“. Središnji odbor u ime „*Saveza*“ na tom daru najljepše se zahvaljuje.

Upravama naših pučkih škola, koje ne posjeduju sliku č. k. pokr. škol. nadzornika, a žele njom okititi školske dvornice ili sobe upraviteljstva, javljamo, da se u tu svrhu mogu obratiti na blagajnika našeg „*Saveza*“ g. Dinka Domicića, kod kojega mogu nabaviti rečenu sliku uz cijenu od 2 K. Upozorujemo ih, da će se dohodak slika uložiti u fond za ustrojenje učiteljskog *konvikta*. Poduprimo svi ovaj plemeniti pothvat!

Čitulja. Na 3. t. mj. porodicu našeg vlog sudruga *Josipa Vrdoljaka*, upravitelja u Sinju, zadesila je preteška nesreća smrću angjeoske mu 14-godišnje kćerke *Ljubice*. — Miloj rajnici laka bila crna zemlja, a oja-gjelom ocu i porodici želimo snage, da uzmogou snositi preveliku žalost.

† *Vjekoslava Bakija*, puč. učiteljica u Novigradu, preminula je u najljepšem cvijetu svoje mladosti. Bila je vrijedna, radina i od svakoga ljubljena i štovana. Ucviljenom suprugu i rodbini naše iskreno saučešće, a pokojnici bila laka zemljica crna.

† *Filip Stojsavljević*, učitelj u Benkovcu umrao je pred nekoliko dana. Vr-tan učitelj, dobar drug, iskren prijatelj on ostavlja za sobom najbolju uspomenu. Vječni mu pokoj!

Svatovi. Bivši učitelj ovdašnjeg ratarskog tečaja, sada obilazni učitelj poljodjelstva g. Vinko Baranović, vjenčat će se na 17. tek. mj. gdj.com Zorkom Pocaýt u Križevcima. Čestitamo!

Imenovanje. Gosp. Vid Vuletić Vukasović, privremeni učitelj č. k. ženske Preparandije u Dubrovniku imenovan je stalnim. Radujemo se zasluženom imenovanju našeg književnika i kolege.

„U radu je spasenje“. Knjigu pod ovim naslovom, koju smo prikazali u posljednjem broju, a koju je napisao vrli brat učitelj Stjepan Jobst u Bizovu, odlikovala je vlada za Bosnu i Hercegovinu osobito preporukom. Pisac nas moli, da javimo braći učiteljima, kako se ova knjiga za Dalmaciju može jedino dobiti kod knjižare Morpurgo u Splitu ili kod učitelja Vicka Dorbića u Drnišu.

Od istoga pisca primili smo knjižicu *Zanimive humoreske*. To je lijepa zbirka raznovrsnih priča, koje su dijelom originalne, crpljene iz naroda, a dijelom prevedene. Humor je prirodan, bez natege; jezik ispravan, mjestimice prama pričanju i lokalan. Knjiga je ugodna razonoda za svakoga, pak se toplo preporučuje.

Zaključak zemaljskog sabora u Goričkoj, kojim se tamošnjim učiteljima povisuju plate, bio je potvrđen. — Srdačno čestitamo braći učiteljima onog kraja!

Važno za učitelje. Neki učitelj u Šleskoj, koji je suplirao svoga bolesnoga druga, a pri tom nije podučavao sedmično 30 sahata, obratio se Pokrajini školskom Vijeću za nadarje. Molba mu nije bila uslišana. Onda se on prituži na Ministarstvo. Ovo je uvažilo utok, priznavši učitelju nagradu za supliranje i uzevši za mjerilo dužnosti učiteljeve: njegov *potvrđeni red nauke (satokaz)*. Naši će drugovi sada znati, kako treba da postupaju u ovakom slučaju.

Učitelji ministri. Sve države koje znadu cijeniti učiteljski rad i po za-luzi ga nagradjivati, napredne su u svakom pogledu. U malenoj, ali bogatoj i uglednoj Danskoj nedavno su dva pučka učitelja postali ministrima. Jedan je bio ministar prosvjete, a drugi ministar predsjednik i vojni. Po primjeru Danske, učinila je sada Švedska i izabrala za ministra prosvjete učitelja pučke škole Friht Berga. Sve novine neobično hvale novoga ministra. Tako rade prosvijećeni i napredni narodi. A kako je kod nas? Mi doista prama prilikama, u kojima se nalazimo, ne zahtijevamo nikakav ministar, portfelj za puč. učitelja. Ali, da je kod nas, u opće učiteljski stališ zaposlavljen i da mu se priznaju zasluge, onda, kad je potreba pomoći i rada i to je istina. Kako će u buduću, biti poglavito je do nas i do naše organizacije.

Antun Aškerc, prvi slovenački pjesnik, slavio je ovijeh dana pedeset godišnjicu svoga života. On je pjesnik istine i slobode, te se je epskim pjesmama proslavio kao prvi epik. Pridružujemo se radosti bratskoga nam slovenačkoga naroda, šaljuć im naše najtoplije želje.

Jovan St. Popović. Novom godinom navršilo se sto godina, odkad se rodio ovaj srpski dramski pisac i književnik. Bio je najpoznatiji pisac iz prve polovice prošloga vijeka. Pisac je poput Joakima Vujića i Mušickog, ali je obojicu nadmašio svestranom kulturom. Gragija bila mu skroz birana iz srpskoga društva. S toga ga i smatraju s pravom *prvim* piscem srpske originalne komedije. Bio je uz to i pravi rodoljub, koji je vazda nastojao: *samo roda glas uzneti!* Slava mu i vječna uspomena u potomstvu!

Učiteljstvo u Srbiji. Pučkih učitelja u Srbiji ima svega 1364, a učiteljica 875. Temeljna plata još pri nastupu službe počinje sa 600 dinara, a s vremenom dosiže do 3300, i čak 3600 dinara godišnje. Uporedivši naše prilike i razliku skupoće živeža u našoj pokrajini prama Srbiji, otklače velika razlika na štetu naših starijih učitelja, koji su pri skorašnjem uređenju plata mršavo nagrađeni prama ostalim.

Izmjena nastavne osnove na učiteljištima u Francuskoj sastojat će se u tome, što će se prve dvije godine pripravnicima podavati opću obrazovanost, a posljednje dvije stručno pedagoško obrazovanje. I mi smo mišljenja, da bi za naše prilike ovak i osnova bila vrlo umjesna.

Društvo Prosvjeta za naobrazbu pučanstva kotara Osiek, odlučilo je izdavati posebno svoje glasilo „Narodna Prosvjeta“. List taj izlazit će dva puta na mjesec, a za nečlanove godišnje 8 K., dok ga članovi *Prosvjete* dobivaju bezplatno.

„Narodna Prosvjeta“ obradivati će gragju iz prosvjete, narodnog gospodarstva, politike, zakonodavstva, zdravstva, društvenog života, književnosti, a k tome će donositi i razne vijesti te zabavno poučni podlistak. — Bilo u sto dobrih časa!

Primili smo sa zahvalnošću izdanje *Slovenske šolske Matice* za god. 1905. Svega 4 sveska.

Opća učiteljska skupština u Sarajevu obdržavati će se po svoj prilici na 13. travnja o. g. Glavna bi joj svrha bila odlučiti o u-trojstvu „Saveza“ onamošnjih učitelja, te o općoj organizaciji učiteljstva.

Zelimo braći u Herceg-Bosni najljepši uspjeh u tom plemenitom pothvatu!

Ministrova supruga — učiteljica Na djevojačkoj školi u Stockolmu namještena je kao učiteljica supruga švedskog ministra za bogoštovje i nastavu. Ona ne će da ostavi učiteljsku službu, za to, pošto zna, da ministarska služba dugo ne traje.

Poruke Urednika.

Gosp. D. F. Makarska. Petogodišnjica po slovu zakona mora bit odmjereni u ustanovljenom razmjeru spram one temeljne plaće, koju dotičnik uživa, kad mu ona dozori. Ako vam nije tako odmjereni, a stekoste pravo na nju prije nego li je ušao u krjepost novi zakon, prikažite utok.

Gosp. V. J. Blato. Načelno „Učit. Gl.“ ne donosi pjesama, pa vam ne mogu ugoditi. I bez toga vaša pjesma trebala bi puno popravaka, a zat ćete, da je pri pjesničkoj raboti najjadni a stvar krparenje. Ostavite pjesmu, a pišite ono, što znate da će „Učit. Glasu“ dobro doći!

A. M. — Brač. — Dobro si opazio, da su vrlo neumjesni oni prigovori glede forme i sadržaja „Učitelj. Glasa“. Primio sam nasuprot toliko izjava, da se ovaj format vrlo svigja, a glede sadržaja, da je biran. A treba znati, da ga ima sada mnogo više nego u brojevima prošlih tečaja, jer je slog zbijen i jer jedna sama stranica sadrži koliko tri prvašnje.

Gosp. V. V. Novi. Nije moja krivnja, ako nijesi primio. Prvi se broj otpremio iz Splita. Kod mene nije bio adresar. Od sada ćeš ga imat redovito. Glede onog drugoga, kolega I. B. eto u današnjem broju upravo piše.

Gosp. N. Ljub. Arbanasi. Primio sam. Lijepa ti hvala, a i na laskavim riječima. Živio!

Gosp. An. Dobronić, Vis. Ono nije moguće da Vam u Šibeniku uspije; nijesu takove prilike. Povratit ću Vam pismo iz Zagreba.